

YTTRANDE
2025-07-20

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se och a.jam@regeringskansliet.se
A2025/00432

Yttrande angående slutbetänkandet Frihet från våld, förtryck och utnyttjande – En jämställdhetspolitisk strategi mot våld och en stärkt styrning av centrala myndigheter (SOU 2025:28)

Inledning

Riksorganisationen Glöm Aldrig Pela och Fadime (nedan GAPF) tackar för möjligheten att yttra sig över slutbetänkandet *Frihet från våld, förtryck och utnyttjande* (SOU 2025:28).

GAPF är en politisk och religiös obunden ideell förening som bekämpar hedersrelaterat våld och förtryck. Organisationen grundades år 2001 och vänder sig till alla som är berörda av hedersrelaterat våld och förtryck. GAPF bedriver en nationell stödjour som riktar sig till hedersvåldsutsatta, anhöriga och yrkesverksamma. GAPF genomför även utbildningsinsatser och opinionsbildande aktiviteter över hela landet för att förebygga och skapa ökad förståelse kring hedersrelaterade frågor.

I Sverige uppskattas minst 124 000 unga mellan 15 och 25 år leva under hedersförtryck. Mörkertalet bedöms vara stort och många utsatta synliggörs inte i den statistik som finns tillgänglig.

Nedan redovisas GAPF:s ställningstagande till *utvalda* delar. Svaret ska läsas mot bakgrunden av att GAPF:s ståndpunkt är att hedersrelaterat våld måste särskiljas och ska alltså inte inkluderas i begreppen våld i nära relationer eller mäns våld mot kvinnor. GAPF har förespråkat ett särskilt jämställdhetspolitiskt delmål avseende hedersvåld vilket även framgår i yttrandet gällande delbetänkandet SOU 2024:21 *Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld*.

Sammanfattade synpunkter

Utredningens förslag innebär en reform av det jämställdhetspolitiska arbetet mot våld som innebär ett skifte från tidsbegränsade och tillfälliga uppdrag till ett hållbart och långsiktigt arbete. Reformen innebär också en förstärkt samlad samordning genom att ett nationellt samordningscentrum mot våld inrättas vid Jämställdhetsmyndigheten. GAPF bekräftar behovet av nationell samordning av arbetet och tillstyrker utredningens förslag under förutsättning att det i den föreslagna samordningen finns särskild sakkunskap gällande hedersrelaterat våld och förtryck.

GAPF motsätter sig utredningens förslag om en samlad strategi om arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel. GAPF menar att det är nödvändigt med en separat strategi gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Frågan är i dag inkluderad i den nationella strategi som nu är gällande. Det arbetet har inte

gett avsett resultat. Det talar för att arbetet med frågan behöver annan styrning och samordning vilket en separat strategi skulle innebära. En särskild strategi som avser hedersvåld går också väl i linje med det sjunde delmål som regeringen aviserat ska införas. Utredningens förslag om att hedersrelaterat våld ska hanteras i en handlingsplan med kortare tid än en strategi talar emot deras eget resonemang om långsiktighet i arbetet.

Gällande det centrala myndighetsgemensamma arbetet som utredningen föreslår anser GAPF att även Barnombudsmannen bör vara en av myndigheterna som deltar i samverkan på central nivå eftersom det i den centrala samverkan behöver finnas kunskap om hur hedersvåld drabbar barn.

GAPF motsätter sig utredningens förslag om ytterligare uppdrag till Socialstyrelsen. Uppdragen bör utföras av det samordningscentrum som föreslås inrättas vid Jämställdhetsmyndigheten.

8. Förslag för effektivare styrning genom stärkt samordning och samverkan

8.1 Regeringen bör inrätta ett nationellt samordningscenter vid Jämställdhetsmyndigheten

GAPF tillstyrker förslaget om att det inrättas ett nationellt samordningscenter vid Jämställdhetsmyndigheten. Det är viktigt att det i centret finns personal med särskild kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Centret bör också ha till uppgift att ansvara för uppföljningen av det kommande sjunde delmålet och den särskilda strategin gällande hedersrelaterat våld och förtryck.

Utredningens förslag om att den nationella samordningen mot prostitution och människohandel (NSPM) ska ingå i samordningscentret talar för att även en särskild samordning avseende hedersrelaterat våld och förtryck bör finnas i verksamheten.

Trots att det ligger utanför utredningens uppdrag vill GAPF framhålla att när det gäller överflytt av verksamhet från länsstyrelsen Östergötland till Jämställdhetsmyndigheten så bör även de delar som föreslås vara kvar hos länsstyrelsen flyttas över till Jämställdhetsmyndigheten. Det gäller i synnerhet den del som omfattar stödlinje för yrkesverksamma.

8.3 Regeringen bör ändra flera centrala myndigheters uppgifter och uppdrag

Utredningen föreslår att flera myndigheter ska få instruktionsenliga uppgifter att delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel. Förslaget saknar representation från myndighet med särskild kunskap om barn, varför GAPF föreslår att även Barnombudsmannen ska delta i en sådan samverkan.

8.4. Ny uppgift till Socialstyrelsen

GAPF motsätter sig utredningens förslag om ny uppgift till Socialstyrelsen. Detta med anledning av att GAPF saknar förtroende för Socialstyrelsen när det gäller deras kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Deras arbete med bedömningsstödet Heva visar på denna kunskapsbrist. Heva är bristfälligt, både när det gäller det färdiga materialet och under framtagningsprocessen. GAPF anser att det krävs djup kunskap i frågan för att kunna ansvara för arbete inom området och tycker därför att uppdrag ska tilldelas det nationella samordningscentret vid Jämställdhetsmyndigheten.

9. Styrning genom strategier

9.2.3. Risker vid framtagande och genomförande av strategier

Utredningen skriver att det finns risker med strategier, bland annat så kallad perspektivträngsel som kan uppstå då myndigheter berörs av flera olika strategier som tangerar och överlappar varandra. GAPF menar att denna risk kan motverkas genom samordning via det föreslagna centret vid Jämställdhetsmyndigheten. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck står det också klart att något annat än det som finns i dagsläget behöver tillsättas. Införandet av ett särskilt delmål avseende frågan talar för en egen strategi. Argument om att det blir utmanade för berörda myndigheter med förändringar i arbetssätt eller hantering av flera strategier är inte hållbart. Det är de förväntade effekterna för målgruppen som ska vara ledande.

10. Överväganden inför förslag till nationell strategi

10.1 Mer effektivt med en samlad strategi

Utredningen bedömer att regeringen bör ta fram en tioårig, sammanhållen strategi för arbetet om att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck samt utnyttjande i prostitution och människohandel ska upphöra. Utredningen menar att två strategier riskerar att försvåra och fragmentisera arbetet vilket inte gynnar de utsatta. GAPF motsätter sig detta resonemang. En särskild strategi mot hedersrelaterat våld och förtryck skulle stärka det arbetet och därigenom gynna de utsatta. Trots den stora mängd satsningar som gjorts från politiskt håll under senare år vad gäller det arbetet så finns det fortsatt stora brister. Det arbetet behöver därför bedrivas på ett nytt sätt.

När hedersrelaterat våld och förtryck inkluderas i begrepp som mäns våld mot kvinnor eller våld i nära relationer osynliggörs hedersvåldets särart. Detta får allvarliga konsekvenser på alla nivåer, allra mest allvarliga är konsekvenserna för personer utsatta för hedersrelaterat våld. GAPF:s stödverksamhet har många exempel på när utsatta försätts i fara av yrkesverksamma som använder samma arbetssätt i ärenden rörande hedersvåld som i ärenden gällande andra former av våld. GAPF:s målgrupp behöver färre generalister som ska hantera olika sorters våld och fler specialister som förstår deras utsatthet.

GAPF bedömer att ett särskilt delmål avseende hedersrelaterat våld, med tillhörande strategi och tydlig och kompetent nationell styrning kan göra reell skillnad för de utsatta.

10.2 En handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck

En särskild strategi gällande hedersrelaterat våld och förtryck behövs. GAPF instämmer med utredningen om att handlingsplaner kan användas för att förstärka arbetet inom vissa frågor. Det är rimligt att anta att det behövs handlingsplaner kopplat till området hedersrelaterat våld och förtryck men då som komplement till en långsiktig strategi och inte som alternativ till en långsiktig strategi.

12. Förslag till nationell jämställdhetspolitisk strategi mot våld, förtryck och utnyttjande

12.2.4 Inspel till insatser som kan ingå i en handlingsplan

GAPF välkomnar att utredning nämner att civilsamhället kan vara en viktig resurs i utbildningar gällande bortförda personer. GAPF menar att detta bör framgå även i den långsiktiga strategin avseende hedersrelaterat våld. Det är viktigt att civilsamhällets breda kunskap och praktiska erfarenhet tas tillvara.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen bör få i uppdrag att säkerställa att det bedömningsstöd de tagit fram för socialtjänstens arbete med barn och unga som misstänks vara utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck även kan användas för personer över 18 år. GAPF motsätter sig förslaget då det befintliga materialet är bristfälligt. Bristerna beror på avsaknad av kunskap om hedersrelaterat våld under framtagandet av materialet. GAPF är starkt kritiska till förslaget om att bedömningsstödet ska utvecklas trots de brister som finns. Först måste en utvärdering göras av stödet innan det eventuellt utvecklas. GAPF anser att om fler bedömningsstöd ska tas fram så bör det uppdraget ges till Jämställdhetsmyndigheten och det samordningscenter som föreslås inrättas.

GAPF är positiva till förslaget om att Jämställdhetsmyndigheten får i uppdrag att ta fram en manual vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck. Detta kan stärka arbetet för de utsatta och underlätta arbetet för yrkesverksamma. GAPF förväntar sig att även aktörer från civilsamhället ges möjlighet att bidra i arbetet med att ta fram en sådan manual.

Ärendets beredning

Sara Mohammad
Ordförande och verksamhetschef
Riksorganisationen GAPF – Glöm Aldrig Pela och Fadime